

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pe un an 24 coroane.
Pe șase luni 12 cor. — Pe trei luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiuu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Un șir cu litere mărunte pentru întâia oară 30 fil,
pentru a doua și a treia oară câte 20 fil.

Pentru inserate mai mari după învoială.

Guvern nou, partid nou

Au trecut mai multe săptămâni, de când s'a lătit vorba despre formarea unui mare și puternic partid guvernamental, ieșit din actualele partide ale parlamentului din Budapesta, în frunte cu un cabinet impunător, întocmit din oamenii cu greutate ai vieții publice din statul ungar. Planul acesta, încât privește noul guvern, a cărui listă am publicat-o în numărul trecut al acestui ziar, s'a redus bi-nișor: *trei* miniștri, cu portofoliu, *Ugron* dela interne, *Grecksák* dela justiție și *Mezössy* dela agricultură, — și-au părăsit fotoliurile și cabinetul s'a reconstruit, fără să se dea pe față motivele acestei reconstrucții pregătite de atâta timp.

Reconstruirea cabinetului d-lui Wekerle, — așa se vestește, — s'a îndeplinit pe temeiul programului nou guvernamental, încuviințat de domnitorul țării.

Programul, după știrile de până acum, cuprinde chestiuni economice, militare și sociale.

Pe teren economic se ocupă atât cu chestiuni generale de economie internă, cât și cu aranjarea raporturilor economice externe, în deosebi cu transacțiunea vamală și comercială cu Austria.

Privitor la problema militară, noul program al guvernului promite, pentru timpul ce va urma după război, introducerea în armată a limbii maghiare ca limbă de comandă și de serviciu. Până atunci guvernul ungar, în scop de a face pregătirile trebuincioase, va pertracta cu ministeriul de război. Programul de altfel nu specifică reformele militare.

Partea socială a programului are în vedere așezăminte nouă și o schimbare desăvârșită în administrație, cu deosebire în administrația comunală, făcându-o mai simplă și mai expeditivă; se vor institui adecă în fruntea comunelor și a notariatelor cerceuale funcționari cu calificare mai mare și cu sferă mai largă de activitate.

Cam atât este ce s'a destăinuit din programul des pomenit al prim-ministrului Al. Wekerle.

Dintre partidele din cameră au să sprijinească guvernul independenții contelui Apponyi, cari au obținut în noul ministeriu, în loc de unul, două locuri: de o parte la culte, cu Apponyi, și de alta la interne, cu Tóth Iános, despre care se spune, că este «mâna dreaptă» a contelui Apponyi. Independenții contelui Mihail Károlyi rămân în opoziția extremă.

Partidul popular catolic cam greu se va înțelege cu democrații. Tot cam așa cei din partidul muncii. Doar constituționalii, conduși de Andrassy, păstrându-și temeiurile principiilor dela anul 1867, sunt dispuși a trece în tabăra guvernului. Conte Andrassy, șeful lor, își dă tot concursul, în calitate sa de prezident al noului partid, într-o strângere la un loc a forțelor deosebite și chiar învrăbite între sine. Dacă însă partidul numeros al contelui Ștefan Tisza nu va fuziona cu aderenții guvernului, cabinetul reconstruit nu va obține majoritatea în cameră.

Prin urmare, se dă cu socoteală, că această a treia criză politică în cursul unui an, poate să fie urmată în curând de o nouă primenire, mai radicală, a cabinetului.

În ședința cea mai apropiată a parlamentului, ce se ține astăzi Joi,

prim-ministrul Wekerle se va prezenta camerei cu noul guvern și va expune programul partidului unitar; iar șefii celorlalte partide vor lua cuvântul pentru a-și preciza atitudinea viitoare în situația dată.

Din punct de vedere al intereselor poporului românesc din această țară, nu putem să trecem sub tăcere îngrijorările ce ne cuprind, când ni se pune în perspectivă, că în unele afaceri bisericești-școlare, precum și în lucruri de administrație, ce ne privește de aproape, are să se urmeze calea de a nesocoti meritele și de a mahnii spiritele, tot sub înrăurirea nefastă a sentimentului de naționalism greșit explicat.

Trăim, din cauza războiului, în stări excepționale. Această împrejurare ne-a împedecat și ne împedecă să stăruim, asupra chestiunilor atinse, cum am dori s'o facem.

Discursul Contelui Czernin

Din marele discurs de pace al ministrului de externe Czernin dăm în cele ce urmează, din pricina lipsei de spațiu, numai un rezumat, care însă oglindește fidel toate ideile desfășurate:

Este datoria mea, să dau o iconă fidelă despre tratativele de pace. Acei cari consideră că tratativele de pace înaintează prea încet, nici nu-și pot închipui greutatea ce le întâlnim pas cu pas. Voi înșira aceste greutateți.

Nici odată, pe cât știu, nu s'au ținut pertractări de pace cu ferestrele deschise. Eram pe deplin în clar despre desavantajele acestei procedări. Dar am împlinit la moment dorința aceasta a guvernului rus.

Înainte vreme, tratativele de pace urmau cu ușile închise, și numai după isprăvirea desbaterilor s'a comunicat lumii

rezultatul. Dacă însă azi se telegrafiază lumii toate fazele diferite, toate amănunțele tratativelor, să nu se mire nimeni, că în nervositatea ce stăpânește acum lumea întreagă, aceste știri sunt ca lovituri electrice asupra opiniei publice. De aceea trebuie să-și păstreze fiecare sângele rece, și să aștepte sfârșitul care va fi un bun sfârșit, dacă popoarele monarhiei vor sprijini pe reprezentanții lor răspunzători, la conferența de pace.

Dela început trebuie să spun, că baza pe care tratează Austro-Ungaria cu diferitele state rusești, este «fără anexiuni și fără compensațiuni». Acest principiu l-am proclamat acum un an, îndată după ce am fost numit ministru de externe, pe care l-am repetat apoi ca răspuns la oferta de pace rusă, și de la care nu mă voiu abate. N'am lăsat niciodată vre-o îndoială în opinia publică, pe ce cale pornesc și nu mă voiu îndepărta de loc dela linia de conduită fixată, nici la dreapta, nici la stânga. Declar încă odată, că nu cer nici un kilometru pământ și nici un ban dela Rusia, și dacă Rusia se pune pe acelaș punct de vedere, pacea trebuie să se înfăptuiască.

Pot să spun că nu e nici o pricină de îngrijorare, că pacea nu va reuși. Sânt două mari greutateți la pertractările de pace cu Rusia, întâi că nu avem de a face cu delegații unui singur stat mare, Rusia, ci cu diferite state rusești nouă, și aceste state n'au stabilit încă între ele sferile de competență ale fiecărui nou stat rus format. Am dar de tratat cu Rusia, condusă din Petersburg, cu Ucraina, cu Finlanda și cu Caucazul. Cu primele două state, tratăm direct, cu celelalte două în mod indirect, fiindcă n'au trimis delegații la Brest-Litovsc.

Ceeace interesează în prima linie monarhia noastră, este marele stat nou format, cu care vom fi învecinați în viitor: Ucraina. Am ajuns deja foarte departe în tratativele cu delegații ucraineni.

Delegații Rusiei însă vor să se amestece și ei în tratativele noastre cu Ucraina, sub cuvânt că nici nu-s fixate granițele Rusiei și Ucrainei. Această situație, neclarificată în afacerile interne ale Rusiei, a fost pricina trăgănarilor în tratativele de pace. Nădăjdum ca în această privință, peste câteva zile, vom găsi drum liber pentru continuarea tratativelor.

FOIȘOARA

Un om cult

— După prof. Sombart —

Am să vă prezint un om cult, așa cum mi-l închipuiesc eu și voi vorbi de dânsul, ca de un bun prieten al meu.

După o cunoaștere temeinică a problemelor de viață, după ce a iubit și a suferit mult, prietenul meu s'a gândit îndelung și a ajuns la credința, că în mijlocul acestei lumi se află ceea ce e personal în noi, ceea ce e în original. Și numai dezvoltarea acestei părți e scopul vieții.

Incolo, toată cultura obiectivă, toate fenomenele sau faptele din univers nu au pentru noi vre-o valoare, decât în măsura în care ne-ar atinge personalitatea, sufletul nostru.

În consecință, prietenul meu, care din cultivarea pornirilor individuale își face o țință supremă, iubește toate condițiile de viață cari îl înlesnesc în această tendință, dar urește și combate tot ce-l amenință.

Așa, de pildă, el iubește singurătatea pentru că îi dă prilej de concentrare; iu-

bește viața în natură, fiindcă pe mii de căi îl îndeamnă să reflecteze asupra ființei sale; iubește muzeele, cari îi împodobesc viața, făcând-o mai frumoasă; iubește o operă de spirit, dătătoare de viață; și pe copii și pe naivi îi iubește, fiindcă vede în ei natura primitivă; iar alături de femeie, de femeia adevărată, nu de cea înfrântă prin vre-o profesie, poate să-și trăiască viața de om întreg.

În schimb urește și evită tot ce e profesional, pentru că profesiunile reduc valorile personale; urește orice ierarhie, din cauză că pe calea ierarhică se înăbușe tot ce e original în om și se produce nivelarea; urește ceea ce se numește, în sens vulgar, «cultură», de oarece aceasta nu este decât cunoștință superficială, fără a fi întemeiată pe viața trăită de el însuși. De citit nu citește mult. Opere de artă, teatre și concerte vede în măsură redusă. Urește cuceririle culturii moderne, în deosebi ale tehnice, fiind ucigătoare de spirit; disprețuiește șgomotul, comerțul, pentru că acestea tocesc pe individ și-l specializează, luându-i orice originalitate. Se teme și de știință, (cu toate că-i respectă rezultatele), fiindcă, ajunsă în mâinile oamenilor mici, reușește prea adeseori să suprimă ceea ce

e personal în noi, operând mereu cu mijloace școlastice. Se teme și de averea cea mare, pentru că o avere, mai ales cea dobândită repede, ușor poate să tulbure sufletul și să ia vieții seninătatea.

Prietenul nostru își va căuta tovarăși printre ceice urmăresc aceeași țință: dezvoltarea armonică a ființei lor. El va căuta oameni întregi și se va bucura de originalitatea lor. Și în această alegere nu va întreba de rangul fiecăruia, nici se va extazia de hărnicia profesională a cuiva, pentru că această hărnicie are meritul de a face să se vestească mai repede ființa noastră. Dar el prețuiește pe om după cum se arată în toate: cum se poartă cu mic și mare, cum își iubește copiii, cum își sprijinește prietenii, ce zice în fața soarelui și a mării, cum știe să iubească și să sufere. El nu trece prin viață ca judecător sever, ci zimbitor: trăește și lasă pe alții să trăească. Nu întreabă trandafirul de ce nu înflorescă ca crinul și nici pe om, de ce e într'un chip și nu în celalt. Nimic omenesc nu e străin de inima lui. Și unde are dreptate și legea nu i-o dă, și-o face în felul lui el singur... căci, nu uitați, prietenul meu nu e de loc modern.

Să nu credeți însă, că prietenul meu

e unul din acei oameni sensuali sau supraproameni, cari vremea întreagă și-o toacă prin cafenele, sau în ușoară cochetație cu arta și în ușoare aventuri cu fetițe dulci. Nu, el știe prea bine, că baza personalității este înfrânarea instinctelor și că plăcerile multe te fac vulgar. El știe că omul fără un adânc și serios cuprins al vieții e gol și pustiu, și că libertatea personală trebuie să-i servească la stăpânirea de sine.

Am greși de asemenea, dacă l-am confunda cu unul din acei mulți esteți nepunctincioși, cari socot că în colecțiile lor sânt limitele lumii și ale frumosului și, că a te înconjura cu tot felul de podoabe, înseamnă să trăești o viață frumoasă. Și nici egoist nu este, câtă vreme dorește ca toți să se bucure de soare și lumină. Dar în nici un caz prietenul meu nu este un suflet obosit, căci iubește viața, pentru multele ei manifestări; iubește și binecuvântă viața pentru munca cea vie, pentru creșterea aducătoare de germeni, de flori și de fructe...

Așa-mi închipuiesc eu un om cult, un bun prieten.

Gh. Dumbravă.

